

Prawo karne wykonawcze
zajęcia nr 5

*Środki związane z poddaniem sprawcy
próbie*

rok akademicki 2022/2023

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Probacja

- ▶ Termin „**probacja**” pochodzi od łacińskiego słowa „**probare**” oznaczającego próbować, testować.
- ▶ Powyższe znaczenie terminu stanowiącego istotę probacji posunęło się daleko do przodu, zacierając jego tradycyjne prawnicze znaczenie.
- ▶ Probacja jest formą sankcji kryminalnych nałożoną przez sąd na sprawcę, po ogłoszeniu wyroku uznającego go winnym, lecz bez uprzedniego nałożenia na niego kary więzienia.

PROBATION

Cele probacji

- ▶ Probacja jako środek resocjalizacji w oparciu o społeczeństwo bazuje na teorii, że najlepszym sposobem osiągnięcia celu, jakim jest resocjalizacja, jest organizowanie sankcji kryminalnych w społeczeństwie w przypadkach, gdy jest to uzasadnione funkcjami kary.

Zakłada się, że dana osoba nauczy się z powodzeniem żyć w społeczeństwie, a nie w sztucznym i oderwanym środowisku, jakim jest instytucja więzienna.

- ▶ Probacja jako środek resocjalizacji w oparciu o społeczeństwo, w połączeniu z sensownym zaangażowaniem społecznym, zapewnia wymagane oddziaływanie społeczne, ekonomiczne oraz osobowościowe.
- ▶ Instytucja daje szansę sprawcy na poprawę w warunkach wolnościowych bez wykonywania kary w całości lub w części albo jej uniknięcie w przypadku pozytywnego przebiegu próby przy warunkowym umorzeniu postępowania

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

- ▶ Wskazać należy, iż w treści przepisów Kodeksu karnego z 1997 r. nie występuje pojęcie probacji ani instytucji środków probacyjnych.
- ▶ Istnieje natomiast ścisły związek pomiędzy "środkami związanymi z poddaniem sprawcy próbie" wymienionymi w rozdziale VIII Kodeksu karnego, a instytucją probacji.

PROBATION

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

- ▶ Wskazać należy, iż w treści przepisów Kodeksu karnego z 1997 r. nie występuje pojęcie probacji ani instytucji środków probacyjnych.
- ▶ Istnieje natomiast ścisły związek pomiędzy "środkami związanymi z poddaniem sprawcy próbie" wymienionymi w rozdziale VIII Kodeksu karnego, a instytucją probacji.

PROBATION

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

Probacja jest zespołem działań mającym na celu resocjalizację i prewencję kryminalną.

- ▶ Podstawą działań wynikających z probacji jest:
 1. kontrolowana wolność,
 2. opieka nad sprawcą przestępstwa, który pozostaje pod nadzorem kuratora.

- ▶ Koszty realizacji środków związanych z poddaniem sprawcy próbie są zdecydowanie niższe od kosztów wykonania kary bezwzględnego pozbawienia wolności
 - w USA obliczono, że utrzymanie przestępcy w więzieniu kosztuje od 10 do 13 razy więcej niż jego nadzorowanie w społeczeństwie. W innym raporcie ukazano, że probacja kosztuje zwykle od 100 do 300 USD rocznie, a utrzymanie przestępcy w więzieniu waha się od 1000 do 3000 USD rocznie

- ▶ **Wspólną cechą instytucji probacyjnych ujętych w Kodeksie karnym z 1997 r. jest także: poddanie sprawcy próbie, ustalenie dozoru oraz nałożenie obowiązków probacyjnych**

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

W rozdziale VIII Kodeksu karnego przewidziane zostały następujące instytucje, nawiązujące do różnych systemów probacji:

- ▶ warunkowe umorzenie postępowania karnego
 - ▶ warunkowe zawieszenie wykonania kary (pozbawienia wolności)
 - ▶ warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary
- ➔ Sporny charakter warunkowego przedterminowego zwolnienia. Nie stanowi ono bowiem reakcji na przestępstwo. Jest to instytucja zbliżona do instytucji probacyjnych- wskazuje się, iż można zaliczyć ją do instytucji probacyjnych sensu largo.
- ➔ **Uwaga!**
- ➔ Warunkowe umorzenie postępowania karnego to nie to samo, co umorzenie postępowania karnego!
- ➔ Warunkowe umorzenie postępowania karnego - następuje co do konkretnego sprawcy (decyduje Sąd), natomiast zwykłego umorzenia postępowania karnego (np. z powodu braku danych, znamion, albo znikomej społecznej szkodliwości) dokonuje prokurator postanowieniem

Warunkowe umorzenie postępowania

Polega na odstąpieniu od skazania i wymierzenia kary sprawcy uznanego za winnego popełnienia przestępstwa (brak wyroku skazującego) i zastosowaniu środków probacyjnych

- ➔ **Uwaga!** Warunkowe umorzenie postępowania nie jest skazaniem!
- ➔ Sprawca, wobec którego zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, uważany jest za osobę niekaraną (o ile nie zostanie podjęte warunkowo umorzone postępowanie, w którym zapadnie wyrok skazujący)

- ▶ Jest zawsze fakultatywnie
- ▶ Tylko sąd może orzec warunkowe umorzenie postępowania- rozstrzyga wyrokiem (na posiedzeniu), wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne podlega wpisowi w KRK (art. 1. ust. 2 pkt 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym)
- ▶ Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania. Udział ich jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi (art. 341 § 1 k.p.k.)
- ▶ W wyroku warunkowo umarzającym należy dokładnie określić czyn przypisany oskarżonemu, jego kwalifikację prawną oraz oznaczyć okres próby (art. 342 § 1 k.p.k.)
- ▶ Stosowane jest wobec sprawców przestępstw wyraźnie mniejszej wagi.

Odbywa się to jednak pod warunkiem, że nie sprzeciwia się temu sprawca

Warunkowe umorzenie postępowania

„Warunkowe umorzenie postępowania pociąga za sobą definitywną rezygnację ze skazywania i karania sprawcy, jeżeli ten w okresie ustalonej dla niego próby nie dał swym zachowaniem się podstawy do podjęcia przeciwko niemu postępowania karnego.”

Wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie wykładni i stosowania ustaw karnych dotyczących warunkowego umorzenia postępowania, LEX nr 18192)

▶ Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania art. 66 k.k.:

- ➔ Jeżeli wina i społeczna szkodliwość nie jest znaczna;
- ➔ Przepiępstwo nie może być zagrożone karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności;
- ➔ Sprawca niekarany za przestępstwo umyślne;
- ➔ Okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości;
- ➔ Zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna – postawa sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że mimo umorzenia postępowania będzie on przestrzegał porządku prawnego, a w szczególności nie popełni przestępstwa

Warunkowe umorzenie postępowania

► Każdorazowej ocenie sądu podlega:

1. stopień społecznej szkodliwości czynu – aby nie był znaczny,
2. wina sprawcy – aby nie była znaczna,
3. okoliczności popełnienia czynu – aby nie budziły wątpliwości,
4. istnienie uzasadnionego przypuszczenia, że sprawca, pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, a w szczególności nie popełni przestępstwa - przy czym podstawą takiego przypuszczenia ma być ocena jego postawy, właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowy sposób życia.

➡ O tym, jakimi kryteriami ma się kierować sąd przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu, stanowi **art. 115 § 2 KK**.

➡ Zawarta w tym przepisie norma ma charakter bezwzględnie obowiązujący ("sąd bierze pod uwagę"), co oznacza, że należy uwzględniać wszystkie wymienione tam, wchodzące w rachubę okoliczności.

➡ Każda z nich może w określonej sytuacji wpływać na wyższy lub niższy stopień społecznej szkodliwości czynu. Chodzi, rzecz jasna, o konkretny stopień społecznej szkodliwości.

Warunkowe umorzenie postępowania

Okres próby art. 67 k.k

- ▶ Okres próby wynosi **od roku do 3 lat**; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Prokurator kierując zamiast aktu oskarżenia wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania **może wskazać w nim proponowany okres próby** (art. 336 § 3 k.p.k.)
- ▶ Weryfikacja prognozy kryminologicznej - zachowanie skazanego w okresie próby może prowadzić do ewentualnego podjęcia umorzonego postępowania.
- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 67 § 2 k.k.)

Warunkowe umorzenie postępowania

Okres próby art. 67 k.k

- ▶ Okres próby wynosi **od roku do 3 lat**; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Prokurator kierując zamiast aktu oskarżenia wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania **może wskazać w nim proponowany okres próby** (art. 336 § 3 k.p.k.)
- ▶ Weryfikacja prognozy kryminologicznej - zachowanie skazanego w okresie próby może prowadzić do ewentualnego podjęcia umorzonego postępowania.
- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 67 § 2 k.k.)

Warunkowe umorzenie postępowania

Obligatoryjnie

- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę
- ▶ Jeżeli orzeczenie powyższych obowiązków nie jest możliwe sąd orzeka nawiązkę (art.67 §3)

Fakultatywnie

- ▶ Sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a, 7b, m.in:
 - informowanie sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby;
 - przeproszenie pokrzywdzonego;
 - wykonywanie ciężącego na sprawcy obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby;
 - powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających;
- ▶ a ponadto orzec świadczenie pieniężne, lub zakaz prowadzenia pojazdów (art.67 §3)

Warunkowe umorzenie postępowania

Obowiązki- zasady

- ▶ Czas i sposób wykonywania nałożonych obowiązków sąd określa po wysłuchaniu skazanego.
- ▶ Nałożenie na sprawcę obowiązku poddania się terapii uzależnień lub poddania się terapii (w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji) wymaga zgody sprawcy.
- ▶ W okresie próby sąd ma również możliwość ustanawiania, rozszerzania lub zmiany nałożonych na sprawcę obowiązków.
- ▶ Może także zwolnić od wykonywania nałożonych obowiązków (z wyjątkiem świadczenia pieniężnego albo zobowiązania skazanego do naprawienia szkody, obowiązku informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, a także przeproszenia pokrzywdzonego), jak również oddać sprawcę pod dozór lub zwolnić go od dozoru.

Warunkowe umorzenie postępowania

Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego

Obligatoryjne

- ▶ Sąd podejmuje postępowanie karne, jeżeli sprawca w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany (art. 68 §1 k.k.)
- ▶ Sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone wyżej przestępstwo, uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego na niego obowiązku lub orzeczonego środka karnego albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody mimo uprzedniego udzielenia mu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 68 §2a k.k.)

Fakultatywne

- ▶ Sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone w art. 68 § 1 kk przestępstwo, uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego na niego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody (art. 68 § 2 k.k.)
- ▶ Sprawca po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy w tym czasie popełnia przestępstwo (art. 68 § 3 k.k.)

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Polega na wstrzymaniu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby

- ▶ Warunkowe zawieszenie jest środkiem karnoprawnym za popełnienie przestępstwa o walorach szczególnie prewencyjnych.
- ▶ Polega ono na orzeczeniu przez sąd kary za popełnione przestępstwo z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby, jeżeli będzie to wystarczające do osiągnięcia celów penalnych.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Polega na wstrzymaniu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby

Przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania kary art. 69 k.k.:

- ▶ Jeżeli wymierzona kara pozbawienia wolności **nie przekracza roku**
 - ▶ Sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności
 - ▶ Jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawców celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa (zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna)
- ➔ Wyjątek! Art. 60 § 5 k.k.: W wypadkach określonych w § 3 i 4 sąd, wymierzając karę pozbawienia wolności do lat 5, może warunkowo zawiesić jej wykonanie na okres próby wynoszący do 10 lat, jeżeli uzna, że pomimo niewykonania kary sprawca nie popełni ponownie przestępstwa; przepisu art. 69 § 1 nie stosuje się, a przepisy art. 71-76 stosuje się odpowiednio.
- ➔ Zawieszając warunkowo wykonanie kary, sąd bierze przede wszystkim pod uwagę postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa
- ➔ Warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się wyjątkowo- w szczególnie uzasadnionych wypadkach wobec sprawców występków o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego 178a § 4 k.k.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Okres próby art. 70 k.k.

- ▶ Okres próby wynosi od roku do 3 lat; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Wobec sprawcy młodocianego oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, okres próby wynosi od 2 do 5 lat.
- ▶ Wobec tzw. małego świadka koronnego od roku do 10 lat (art. 60 § 5 k.k.)

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Obligatoryjnie

- ▶ Co do zasady obligatoryjnie:

(zawieszając wykonanie kary, sąd zobowiązuje skazanego do...)

Fakultatywnie

- ▶ Gdy orzeka środek karny:

(a jeżeli orzeka środek karny, może zobowiązać skazanego do...)

Obowiązki okresu próby

Art. 72 k.k. Sąd zobowiązuje/ lub może zobowiązać skazanego do:

- ▶ informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby
- ▶ przeproszenia pokrzywdzonego;
- ▶ wykonywania ciężącego na sprawcy obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby;
- ▶ wykonywania pracy zarobkowej, nauki lub przygotowania się do zawodu
- ▶ powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających;
- ▶ poddanie się terapii uzależnień (zgoda skazanego);
- ▶ poddanie się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji (zgoda skazanego);
- ▶ uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych;
- ▶ powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach;
- ▶ powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego innych osób;
- ▶ opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym;
- ▶ Innego stosownego postępowania, jeśli może zapobiec to popełnieniu ponownego przestępstwa

Sąd może też orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 albo zobowiązać skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części, chyba że orzekł środek kompensacyjny

Dozór kuratora/ osoby godnej zaufania, stowarzyszenia

Fakultatywnie:

- ▶ Sąd może w okresie próby oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Obligatoryjnie:

- ▶ Dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2, a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Zarządzenie wykonania zawieszonych kary

Obligatoryjne

- ▶ Skazany w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawiania wolności bez warunkowego zawieszenia (art. 75 § 1 k.k.)
- ▶ Skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą (art. 75 § 1a k.k.)
- ▶ Skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone wyżej przestępstwo, uchyla się od uiszczenia grzywny, dozoru, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych albo przepadku mimo uprzedniego udzielenia mu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 75 § 2a k.k.) – **przesłanka względnie obligatoryjna**

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Zarządzenie wykonania zawieszonych kary

Fakultatywnie

- ▶ Skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone w art. 75 § 1 kk przestępstwo, uchyla się od uiszczenia grzywny, dozoru, wykonania nałożonych na niego obowiązków, orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku (art. 75 § 2 k.k.)
- ▶ Skazany po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo (art. 75 § 3 k.k.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Jest rezygnacją z wykonania części (reszty) kary pozbawienia wolności i poddaniem sprawcy próbie.

- To współcześnie standardowe rozwiązanie stosowane w toku postępowania wykonawczego.
- Stanowi przedłużenie procesu resocjalizacji w zmienionych warunkach mające na celu przystosowanie sprawcy do życia na wolności przy pomocy kuratora oraz nałożonych na sprawcę obowiązków.
- Nie jest zakończeniem procesu resocjalizacji, a daje skazanemu szansę - jeżeli będzie przestrzegał w czasie próby porządku prawnego oraz wymogów ustalonych przez sąd - wówczas nie będzie musiał odbywać reszty kary.

Uwaga! Kodeks karny reguluje tylko przesłanki, okres próby oraz pozytywne skutki warunkowego przedterminowego zwolnienia, natomiast pozostałe kwestie regulując przepisy Kodeksu karnego wykonawczego.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Przesłanka materialna

- **Pozytywna prognoza kryminologiczna**- wyrażająca się w przekonaniu sądu, że "skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa"
- Punktem wyjścia dla tej przesłanki jest ocena właściwości i warunków osobistych, okoliczności popełnienia czynu oraz zachowanie po popełnieniu przestępstwa i w czasie odbywania kary (art. 77 §1 k.k.)
- Zawarte w art. 77§1 k.k. okoliczności muszą być uwzględnione kumulatywnie, gdyż dopiero łącznie mogą stanowić podstawę prognozy kryminologicznej .

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Przesłanki formalne

OD 14 marca 2023 roku

- Sąd wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności będzie mógł orzec zakaz warunkowego zwolnienia w dwóch przypadkach
- Nowelizacja wydłuży również okres, po którym pozostali skazani na dożywocie mogą ubiegać się o warunkowe zwolnienie- z 25 do 30 lat

Art. 78 k.k. formułuje przesłanki formalne warunkujące skorzystanie z tego instrumentu - odbycie określonej części z orzeczonej kary

Minimalny okres po którym skazani mogą ubiegać się o zwolnienie:

- Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary.
- Skazanego określonego w art. 64 § 1 k.k. (recydywa zwykła) można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary,
- Skazanego określonego w art. 64 § 2 k.k. (multirecydywa) po odbyciu trzech czwartych kary.
- Skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 15 lat.
- Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu przynajmniej 25 lat.

➡ Sąd wymierzając karę pozbawienia wolności może wyznaczyć surowsze granice niż te wskazane w art. 78 k.k. - nie może jednak pozbawić sprawcy możliwości ubiegania się o skorzystanie z tego środka

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Okres próby art. 80 k.k.

- W razie warunkowego zwolnienia czas pozostały do odbycia kary stanowi okres próby, który **nie może być krótszy niż 2 lata ani dłuższy niż 5 lat.**
- Jeżeli skazanym jest osoba określona w art. 64 § 2 k.k. (multirecydywa) okres próby **nie może być krótszy niż 3 lata.**
- W razie zwolnienia z kary 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotniego pozbawienia wolności **okres próby wynosi 10 lat.**

OD 14 marca 2023 roku

- **Okres próby dla skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności będzie dożywotni**
- **Nowelizacja usuwa z katalogu kar karę 25 lat pozbawienia wolności**

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Obowiązki okresu próby

- W Sąd penitencjarny może nałożyć również na zwalnianego warunkowo obowiązki określone w art. 72 § 1 Kk, a także zobowiązać go do uiszczenia świadczenia, o którym mowa w art. 39 pkt 7 albo do naprawienia szkody w całości lub w części (chyba że orzekł środek kompensacyjny), jeśli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona.
- Sąd może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki określone w art. 72 § 1 kk albo zwolnić od wykonywania nałożonych obowiązków (nie dotyczy to obowiązku, o którym mowa w art. 72 § 2 kk)
- Sąd może również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić. Taki wniosek może złożyć również sądowy kurator zawodowy. Na postanowienie sądu w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Udany przebieg próby

- W okresie próby i w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie odwołano warunkowego zwolnienia (art. 82 § 1 k.k.)
- Karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia (art. 82 § 1 k.k.)
- Jeżeli kara, z której skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony będzie objęta wyrokiem łącznym, to na poczet orzeczonej kary łącznej zalicza się jedynie okres faktycznego odbywania kary (art. 82 § 2 k.k.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Nieudany przebieg próby - jeżeli prognoza kryminologiczna nie sprawdziła się i zostały spełnione przesłanki z art. 160 k.k.w.

Sąd penitencjarny odwołuje warunkowe zwolnienie obligatoryjnie

- Jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 160 § 1 k.k.w.)
- Jeżeli zwolniony, skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą (art. 160 § 2 k.k.w.)
- Jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1, albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych, a zostało mu już udzielone pisemne upomnienie przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 160 § 4 k.k.w.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Nieudany przebieg próby - jeżeli prognoza kryminologiczna nie sprawdziła się i zostały spełnione przesłanki z art. 160 k.k.w.

Sąd penitencjarny może odwołać warunkowe zwolnienie fakultatywnie

- Jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych (art. 160 § 3 k.k.w.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Konsekwencja odwołania

- W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności,
- W wypadku kary 25 lat pozbawienia wolności lub kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.
- W przypadku odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia, okresu spędzonego na wolności nie zalicza się na poczet okresu kary

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Na czerwono
Nowe brzmienie wejdzie w życie z dn.
12.03.2023 r.
• wydłużono z "3 lat" do "5 lat"

Rozpoznanie wniosku

- O warunkowym przedterminowym zwolnieniu **orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu**, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły (art. 161 § 1 k.k.w.)
- Wniosek o warunkowe zwolnienie może złożyć skazany, obrońca, dyrektor zakładu karnego lub sądowy kurator zawodowy (art. 161 § 1 i 2 k.k.w.)
- Opłata od wniosku wynosi 45 zł
- Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 3 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu

- Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 3 lata pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem roku od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

Prawo karne wykonawcze

zajęcia nr 8

*Odroczenie i przerwa
wykonania kary
pozbawienia wolności*

rok akademicki 2022/2023

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Odroczenie i przerwa w karze pozbawienia wolności

Co łączy obie te instytucje?

- ▶ Odroczenie i przerwa w karze pozbawienia wolności oddalają bądź przerywają odbywanie kary pozbawienia wolności.
- ▶ Zarówno odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności, jak i udzielenie przerwy w jej wykonywaniu zostało wprowadzone do kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r.
- ▶ Bez takich możliwości polityka karna i penitencjarna byłaby nie tylko niehumanitarna, ale również niepraworządna i nieracjonalna
- ▶ Są to instytucje związane ze stanem zdrowia skazanego na etapie postępowania wykonawczego
- ▶ Obydwie mają wpływ na liczebny stan więzienia i na często występujące zjawisko przeludnienia w zakładach karnych i aresztach śledczych

Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności

- ➔ Wymogiem ustawowym, szczególnie wyeksponowanym po zmianach Kodeksu karnego wykonawczego obowiązujących od 1 stycznia 2012 r., jest szybkie kierowanie do wykonania orzeczeń wydawanych w postępowaniu karnym.
- ➔ Wyrazem tego jest obecne brzmienie art. 9§1 k.k.w., zgodnie z którym postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne.
 - * Jedynym odstępstwem od obowiązku bezzwłocznego wykonania kary jest instytucja odroczenia wykonania kary.
 - * Jako sytuacja szczególna, wymaga, aby jej stosowanie odbywało się w granicach ściśle określonych przepisami. ! Stanowi alternatywę dla bezwzględnej pozbawienia wolności

Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności

- ➔ O odroczeniu kary pozbawienia wolności orzeka sąd
- ➔ Odroczenie może być udzielane kilkakrotnie ale nie dłużej niż na rok (z wyjątkiem skazanej kobiety samotnie opiekującej się dzieckiem - na okres do 3 lat po jego urodzeniu)
- ➔ Odroczenie w K.K.W. przybiera dwie postacie.

Może być: fakultatywne i obligatoryjne.

* Faktultatywne

1. Gdy zaistnieje obawa, że natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki (art. 151 § 1 k.k.w.)
2. Gdy liczba osadzonych w zakładzie karnym lub areszcie śledczym przekracza w skali kraju ogólną pojemność zakładów - wówczas sąd może odroczyć wykonanie tej kary do roku, z wyłączeniem sprawców niebezpiecznych przestępstw np. Z zastosowaniem przemocy i seksualnych oraz recydywistów (art. 151 §2 k.k.w.)

* Obligatoryjne

1. W przypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, uniemożliwiającej wykonywanie tej kary (art. 150 k.k.w.)

Obbligatoryjne odroczenie

Z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, uniemożliwiającej wykonywanie tej kary (art. 150 k.k.w.)

- ▶ Za ciężką chorobę należy rozumieć taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może:
 - zagrażać życiu lub
 - spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo
- ▶ W przypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego odroczenie orzeka sąd - **po stwierdzeniu wyżej wymienionych stanów chorobowych przez lekarza.**
- ▶ Odroczenie następuje wówczas na czas ustania przeszkody (sąd powinien jednak wskazać datę końcową odroczenia)

Obbligatoryjne odroczenie

- ▶ Jeżeli choroba psychiczna lub inna ciężka choroba ma charakter trwały istnieje możliwość zawieszenia postępowania wykonawczego na podstawie art. 15 § 2 k.k.w.
- ▶ Postępowanie wykonawcze należy zawiesić w całości lub w części w razie wystąpienia długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej postępowanie wykonawcze.

Chodzi tu w szczególności o:

1. Niemożność ujęcia skazanego
 2. Niemożność wykonania wobec skazanego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby.
- ▶ Postępowanie wykonawcze zawiesza się na czas trwania przeszkody

Fakultatywne odroczenie

1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do roku, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki.
2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów; odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy (art. 65 K.K.), a także skazanym, za przestępstwa popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art. 151§2 K.K.W.).

- ▶ Instytucja fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności uwzględnia dwie trudne sytuacje - tj. *gdyby pozbawienie wolności przynosiło rzeczywiste nadmierne szkody skazanemu lub jego rodzinie albo gdyby miało ono powodować przeludnienie zakładów ponad normy ustalone w przepisach prawa karnego wykonawczego.*
- ▶ Szczególna sytuacja kobiet- w stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka (art. 151§1 K.K.W.)

Fakultatywne odroczenie

Przeludnienie zakładów karnych/ aresztów śledczych

- ▶ Jeden z powodów możliwego fakultatywnego odroczenia zależy od uznania sądu w zakresie przeludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych, przy czym wyłącza się niektóre kategorie skazanych ze względu na popełnione przestępstwo. **Uzasadnienia dla tej przyczyny należy poszukiwać w zasadach racjonalnej polityki penitencjarnej, a także w zasadzie humanitaryzmu - ponieważ sytuacje nadmiernego zagęszczenia w celach mogą naruszać obowiązek humanitarnego postępowania ze skazanymi**
- ▶ W 2012 roku orzeczeń o warunkowym odroczeniu postępowania było ogółem 15 369, z czego z powodu przeludnienia wobec 172 skazanych
- ▶ W ostatnich latach choć nastąpił wzrost odroczeń, to jedynie w 1 % z powodu przeludnienia

Obowiązki skazanego w okresie odroczenia

Art. 151 § 4 k.k.w.

Sąd może zobowiązać skazanego do :

1. podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej
 2. zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu
 3. poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych
- ▶ w stosunku do skazanego zobowiązanego do wyk. obowiązków stosuje się odpowiednio art. 14 K.K.W. (wywiad środowiskowy o skazanym)

Odwołanie odroczenia

Art. 156 § 1 k.k.w.

Sąd może odwołać odroczenie (fakultatywnie) :

1. w razie ustania przyczyny dla której zostało udzielone,
2. lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny,
3. jak i również z powodu niewykonywania obowiązków określonych w art. 151§4 K.K.W.

Sąd odwołuje odroczenie (obligatoryjnie) :

1. Jeżeli okoliczności o których mowa powyżej **zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego**, chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy
2. Jeżeli w czasie odroczenia skazany został tymczasowo aresztowany - sąd bezzwłocznie kieruje orzeczenie o karze, której odbywanie zostało odroczone do wykonania.

▶ Na postanowienie w przedmiocie odwołania odroczenia - przysługuje **zażalenie**

Warunkowe zawieszenie na uprzywilejowanych zasadach

Obowiązujący kodeks karny wykonawczy wprowadził bardzo cenną instytucję odnośnie :

1. Skazanych, którym udzielono odroczenia wykonania kary nieprzekraczającej jednego roku- jeśli odroczenie trwało rok, a skazany spełnił warunki określone w kodeksie karnym i odnoszące się do warunkowego zawieszenia kary- sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary na zasadach określonych w 69-75 K.K.
2. Pozwala to uniknąć wykonywania kary pozbawienia wolności kosztownej dla państwa
3. Na postanowienie w przedmiocie warunkowego zawieszenia wyk. kary przysługuje **zażalenie**

Przerwa w wykonywaniu kary pozbawienia wolności

- ➡ Jest instytucją zbliżoną do odroczenia,
- ➡ Powoduje przerwanie odbywania kary pozbawienia wolności
- ➡ **Ma charakter celowy** – udziela się jej w sytuacji, gdy obecność skazanego i jego osobiste starania mogą rzeczywiście doprowadzić do wyeliminowania lub ograniczenia powodów uzasadniających jej udzielenie
- ➡ Właściwy jest sąd penitencjarny, a dla udzielenia dalszych przerw właściwy jest ten sąd penitencjarny, który udzielił pierwszej przerwy.

Przerwa w wykonywaniu kary pozbawienia wolności

- ➔ Udzielając przerwy w karze, sąd kieruje się podobnymi przesłankami jak w przypadku odroczenia wykonywania kary
- ➔ Zatem przerwa w K.K.W. również przybiera dwie postacie.

Może być zatem udzielona: fakultatywnie i obligatoryjnie.

* Faktultatywnie

- Sąd może udzielić przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste- na okres do 1 roku (art. 151 § 1 k.k.w.)

* Obligatoryjnie

- W przypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, uniemożliwiającej wykonywanie tej kary (art. 150 k.k.w.)

Zasady udzielania przerwy

Art. 153 § 3: Nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego- chyba, że zachodzi przypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego, a także inny przypadek losowy – są to przypadki wyjątkowe.

Art. 153 § 2: Wniosek o udzielenie przerwy może złożyć również dyrektor zakładu karnego (np. w sytuacji wspomnianej ciężkiej choroby)

Art. 153 § 5: Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielania dalszych przerw jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy.

- ▶ Orzekając przerwę w wykonywaniu kary pozbawienia wolności sąd penitencjarny może nałożyć na skazanego takie same obowiązki jak w przypadku odroczenia.

Odwołanie przerwy

Art. 156 § 1 k.k.w.

Sąd może odwołać przerwę (fakultatywnie) :

1. w razie ustania przyczyny dla której została udzielona,
2. lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z przerwy w celu, w jakim została udzielona, albo rażąco narusza porządek prawny,
3. jak i również z powodu niewykonywania obowiązków określonych w art. 151§4 K.K.W.

Sąd odwołuje przerwę (obligatoryjnie) :

1. Jeżeli okoliczności o których mowa powyżej **zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego**, chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy
2. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary skazany został tymczasowo aresztowany - kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane, podlega wykonaniu z mocy prawa

▶ Na postanowienie w przedmiocie odwołania przerwy - przysługuje **zażalenie**